

Anorexia krijg je niet door het lezen van een glossy Maar de overheid suggereert botweg in een personeelsadvertentie dat de eetstoornis door de media wordt veroorzaakt

Door **MARCEL ZUIJDERLAND**

Een tweeluik. Links op de cover van een glossy, een aantrekkelijk fotomodel. Rechts, bedoeld als haar schaduwzijde, tegen een dofzwarte achtergrond, een bleek en uitgemergeld meisje. Het beeld was de blikvanger van een paginagrote advertentie van de rijksoverheid afgelopen woensdag in *nrc.next* (zie een uitsnede hieronder).

“Kunnen we voorkomen dat jongeren zich uithongeren vanwege onrealistische schoonheidsidealen?” luidde de tekst van de advertentie. “Moeten we de jeugd wapenen tegen de invloed van media en reclame?”

Het waren vragen waarmee de overheid ons wilde verleiden om bij ze te komen werken. Want ‘wat werken bij de overheid zo bijzonder maakt is dat het om zaken gaat die ons allemaal raken.’ Maar of jonge meisjes nu zo hard door de media geraakt worden dat ze er anorexia aan overhouden, valt te betwijfelen.

Natuurlijk heeft de media invloed, zoals alles in je omgeving dat heeft. Maar van de media zul je geen eetstoornis, of een vertekend zelfbeeld krijgen. Dat kun je althans concluderen uit het onderzoek (2001) van de psychologen Traci Mann en Panteha Abdollahi. Daarin werd een groep studentes van Iranese afkomst in Los Angeles vergeleken met studentes in Teheran, waar vrouwen traditioneel gekleed gaan, en nauwelijks toegang tot de westerse media hebben. Door deze groepen te vergelijken wilden Mann en Abdollahi meten wat de impact van de westerse cultuur is op het ontwikkelen van eetstoornissen en een negatief zelfbeeld. Wat bleek? Die impact is er niet, in beide groepen kwam het aantal stoornissen evenveel voor.

Die uitkomst hoeft niet te verbazen. Het zijn namelijk niet de media, maar de genen die verantwoordelijk zijn voor het krijgen van eetstoornissen. Een van de eerste aanwijzingen voor de genetische aanleg van anorexia kwam uit een studie van de Britse onderzoeker Cynthia Bulik naar voren. Uit haar onderzoek bleek dat je een zeven tot twaalf keer grotere kans had om anorexia te ontwikkelen wanneer een familielid het ook had. Sinds de bevindingen van Bulik is men dan ook hard op zoek naar het verantwoordelijke gen of genen. Zo ontdekte prof. Roger Adan van het UMC Utrecht, een aantal jaar geleden bij anorexiapatiënten een variatie in het AgRP-gen. AgRP is een eiwit dat aan de hersenen het signaal overbrengt: 'Er is honger, nú eten'. Bij anorexia-patiënten blijkt dit eiwit niet goed te werken.

Aan de andere kant beweren zowel Bulik als Adan dat genetische aanleg niet het hele verhaal is. Bij de ontwikkeling van een eetstoornis gaat men er tegenwoordig van uit dat een combinatie van erfelijke, psychologische, opvoedkundige, en sociaal-culturele factoren een rol speelt. Of zoals Craig Johnson, voorzitter van de National Eating Disorders Association in de VS, het bondiger uitdrukt: *'genetics load the gun and environment pulls the trigger'*.

De Rijksoverheid suggereert met de advertentie echter botweg dat we de media aansprakelijk mogen stellen voor al het uithongeringsleed onder jonge meisjes. Net zoals Naomi Wolf dat destijds deed in haar bestseller *'The Beauty Myth'* (1991). Wolf durfde zelfs een vergelijking met de Holocaust te suggereren, omdat er jaarlijks in Amerika zoveel meisjes sterven aan anorexia. Wolf baseerde zich voor haar vergelijking op de cijfers in het boek van Joan Brumberg *Fasting Girls* (1988), die het over zo'n 150.000 a 200.000 slachtoffers per jaar heeft. Dat getal betreft echter het aantal vrouwen dat aan anorexia lijdt, niet het aantal dat er aan overlijdt. Rapporten uit 1990 en 1991 van het National Center for Health Statistics (NCHS) noteren respectievelijk 70 en 54 sterfgevallen in die jaren.

De overheid bedient zich van misplaatste dramatiek door in haar advertentie onomwonden een verband tussen de schoonheidscultus in de media en anorexia te suggereren. Het neigt naar de obscene vergelijking van Naomi Wolf met de Holocaust, niet in de laatste plaats omdat het meisje in de advertentie er bijna als een zielig en ten dode opgeschreven kampslachtoffer uitziet. Bovendien is het veronderstelde slachtofferschap ook nog eens bijzonder aanmatigend tegenover de patiënten die aan deze ziekte lijden. De overheid doet met het gesuggereerde enkelvoudige verband tussen de invloed van de media en anorexia ook afbreuk aan de complexiteit van oorzaken van de ziekte.

‘Werken bij het rijk. Als je verder denkt.’ Aldus de advertentie. Zolang de overheid nog klakkeloos stereotypen van mediaslachtofferschap kopieert, kunnen ze inderdaad wel mensen gebruiken die verder denken dan de geijkte clichés lang zijn.

Marcel Zuiderland is filosoof en publicist

Lees meer van Marcel Zuiderland op zijn website zuijd.nl